

Szakmai beszámoló

A Könyvtári Intézet „Határon túli könyvtári szakemberek képzése és továbbképzése” elnevezésű programjának folytatása a 2015-ös év második és a 2016-os év első felében

NKA 3504/01418

A határon túli könyvtárosok képzési, továbbképzési tevékenységét a 2002-2003-as tanévtől kezdve az OSZK Könyvtári Intézete építette ki – határon túli kezdeményezésre. A Határon túli könyvtárak fejlesztési programjának (<http://ki.oszk.hu/content/hatarontuli-koncepcio>) 2007-es kulturális kormányzati elfogadása óta 2011-ig, a rendszeres és kiszámítható állami támogatásnak köszönhetően a tevékenység a fejlesztési programnak megfelelően haladt: a képzéseken 97 intézményből 535 fő vett részt.

2013 májusában az OSZK, a Könyvtári Intézet és az Országgyűlési Könyvtár által megrendezett Magyar Könyvtárosok VII. Világtalálkozója ajánlásainak 6. pontjában a következőképpen erősítette meg a határon túli képzések szükségességét: „A határon túli könyvtárakban létesült bázis-képzőhelyeken folytatni kell a könyvtárosok anyanyelven történő szakmai továbbképzési programját, illetve újabb helyszíneket, képzőintézményeket és képzési témákat kell bevonni a továbbképzésbe”.

E célokat szem előtt tartva 2014 tavaszán a Nemzeti Kulturális Alap támogatásának köszönhetően sikeres pályázatot (A Könyvtári Intézet határon túli könyvtári szakemberek képzése és továbbképzése elnevezésű program folytatására a 2014-es év második felében; NKA 3504/01405) valósítottunk meg, amelynek keretében nyolc határon túli helyszínen, összesen 200 résztvevő bevonásával 13 képzést bonyolítottunk le.

A résztvevők által a képzések befejezésekor kitöltött minőségbiztosítási kérdőívek kitértek arra: milyen témákban szeretnének a továbbiakban a határon túli magyar könyvtárosok tanfolyamokon részt venni. Ezeket a javaslatokat, valamint partnereink fogadókészségét is figyelembe véve a 2015/2016-os tanévre újabb továbbképzési tervet alakítottunk ki, ennek megvalósítását tette lehetővé a fenti címen és azonosítószámon nyilvántartott nyertes NKA-pályázat. A pályázattal elnyert összeget az oktatói díjak, valamint az utazási és szállásköltségek fedezésére fordítottuk.

A képzések oktatóit a Könyvtári Intézet akkreditált továbbképzési programjain közreműködő kollégák és a könyvtáros szakma elismert, egy-egy téma szakértőjeként számon tartott előadói közül választottuk ki, és tizenkét különböző témájú képzés megvalósítását ajánlottuk fel partnereinknek a korábbi képzési helyszínek mellett két újabb határon túli közkönyvtárat (Kárpátalja: Téglás, Felvidék: Párkány) is bevonva – a Világtalálkozó ajánlásait figyelembe véve tehát bővítettük mind a képzési tematikát, mind a képzések helyszíneit. A Könyvtári Intézet munkatársai gondoskodtak az oktatók felkéréséről, a képzések időpontjainak összehangolásáról, az utazások, szállások megszervezéséről, a határon túli partnerek pedig a résztvevők meghívásáról. A képzések befejezése után sikeres teljesítést bizonyító igazolás kiállítására került sor az összesen 15 alkalommal megtartott képzések mind a 266 résztvevője számára.

A megvalósult továbbképzések

2015/2016. őszi félév

A továbbképzés időpontja	A továbbképzés elnevezése	A továbbképzés óraszama	A továbbképzés helyszíne	Részvevői létszám
2015. szeptember 17.	Esélyegyenlőség a könyvtári ellátásban	8 óra, 1 nap	Vajdasági Magyar Művelődési Intézet (24400 Zenta, Posta u. 18.)	17
2015. szeptember 21-23.	Felkészülés a különböző felhasználói célcsoportok olvasásfejlesztésére II.	24 óra, 3 nap	Bod Péter Megyei Könyvtár (520008 Sepsiszentgyörgy, Gábor Áron u. 14.)	12
2016. szeptember 24-26.	Könyvtári minőségbiztosítás és -értékelés	24 óra, 3 nap	Kájoni János Megyei Könyvtár (530223 Csíkszereda, Stadion utca 1/b)	13
2015. október 12.	Irodalmi tájékoztatás, online irodalmi adatbázisok	8 óra, 1 nap	Anton Bernolák Könyvtár (94001 Érsekújvár, Turecká 36.)	21
2015. október 19.	Helyismereti-helytörténeti információk közzététele könyvtári honlapokon	8 óra, 1 nap	Fórum Kisebbségkutató Intézet (93101 Somorja, Park u. 4.)	20
2015. október 22.	Hatékony kommunikáció könyvtári környezetben	8 óra, 1 nap	Pélmonostori Városi Könyvtár (313000 Pélmonostor, Kralja Tomislava 2.)	9
2015. október 27.	A fejlesztő biblioterápia könyvtári alkalmazásának lehetőségei	8 óra, 1 nap	Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (90202 Beregszász, Széchenyi u. 95/b)	32
2015. november 6.	A fejlesztő biblioterápia könyvtári alkalmazásának lehetőségei	8 óra, 1 nap	Könyvtár Lendva (9220 Lendva, Fő u. 12.)	13

2015/2016. tavaszi félév

A továbbképzés időpontja	A továbbképzés elnevezése	A továbbképzés óraszám	A továbbképzés helyszíne	Részvevői létszám
2016. február 23.	Digitális gyűjtemények	8 óra, 1 nap	Vajdasági Magyar Művelődési Intézet (24400 Zenta, Posta u. 18.)	23
2016. március 11.	Esélyegyenlőség a könyvtári ellátásban	8 óra, 1 nap	Fórum Kisebbségkutató Intézet (93101 Somorja, Park u. 4.)	13
2016. március 21-22.	Szín – Tér/Tár – Könyvtár	16 óra, 2 nap	Ungvári Járási Központi Könyvtár (89432 Téglás, Szent István u. 119.)	42
2016. március 22.	Felkészülés a használóképzésre	8 óra, 1 nap	Vajdasági Magyar Művelődési Intézet (24400 Zenta, Posta u. 18.)	13
2016. április 8.	Könyvtári partnerkapcsolatok	8 óra, 1 nap	Muravidéki Magyar Önkormányzati Nemzeti Közösség – Könyvtár Lendva (9220 Lendva, Fő u. 12.)	6
2016. április 11.	Felkészülés a különböző felhasználói célcsoportok olvasásfejlesztésére	8 óra, 1 nap	Párkányi Városi Könyvtár (943 01 Párkány, Szent Imre u. 33.)	26
2016. április 21.	Felkészülés a különböző felhasználói célcsoportok olvasásfejlesztésére	8 óra, 1 nap	Pélmonostori Városi Könyvtár (313000 Pélmonostor, Kralja Tomislava 2.)	6

Az **Esélyegyenlőség a könyvtári ellátásban** című egynapos tanfolyam felkészítette a könyvtárosokat és a közművelődési szakembereket az egyenlő esélyű hozzáférés követelményeinek megvalósítására. Áttekintette a fogyatékkal járó problémákat, az érintett rétegek, csoportok kialakult élethelyzetének okait és következményeit, megfogalmazta a számukra nyújtandó könyvtári ellátás biztosításának szakmai és minőségi követelményeit, rávilágított az állami és társadalmi intézményekkel, civil szervezetekkel, társaságokkal, alapítványokkal stb. való együttműködés szükségességére, elősegítette az esélyegyenlőségi szemlélet elfogadását és továbbadását.

A tanfolyam oktatója dr. Bartos Éva, a Könyvtári Intézet nyugalmazott igazgatója volt, a képzést szeptemberben a Vajdasági Magyar Művelődési Intézetben¹⁷, márciusban a somorjai Fórum Kisebbségkutató Intézetben 13 résztvevő végezte el.

Szeptemberben 3-3 napos képzést szerveztünk Csíkszeredában és Sepsiszentgyörgyön. Csíkszeredában, a Kájoni János Megyei Könyvtárban a téma a **Könyvtári minőségbiztosítás és -értékelés** volt. A képzés, amelyen 13 fő vett részt, megismertette a résztvevőkkel a könyvtári értékelés és önértékelés folyamatának kialakítását, megszervezését és véghezvitelét az EU tagállamai által elfogadott Közös Értékelési Keretrendszer (Common Assessment Framework) szempontjai alapján kidolgozott könyvtári követelményrendszer szerint. Bemutatta és gyakoroltatta a könyvtár adottságainak és eredményeinek értékelését, számba véve a vezetést, a stratégiát, az erőforrásokat és a folyamatok megvalósításához szükséges adottságokat és a megvalósítás során keletkezett, a használók és a társadalmi közeg számára fontos eredményeket. A képzés előadója Vidra Szabó Ferenc könyvtári szakértő volt.

Sepsiszentgyörgyön, a Bod Péter Megyei Könyvtárban a tavalyi képzés folytatásaként ismét az olvasásfejlesztés volt a téma, a 12 résztvevő betekintést nyert a témához kapcsolódó kampányok, rendezvénysorozatok megvalósításával kapcsolatos ismeretekbe. A csoport résztvevői megismerkedtek a különböző típusú könyvtárak igényeihez igazított, már bevált és kipróbált módszerekkel. Külön hangsúlyt kaptak azok a módszerek, amelyeket gyerekek, illetve olvasási nehézséggel és egyéb hátrányokkal küzdő felnőttek körében lehet alkalmazni. A képzés gyakorlatorientált volt, az elsajátított módszerek problémamegoldó csoportmunka keretében kerültek kipróbálásra.

A **Felkészülés a különböző felhasználói célcsoportok olvasásfejlesztésére II.** elnevezésű képzés oktatói Péterfi Rita olvasáskutató, a szentendrei Pest Megyei Könyvtár hálózatért felelős igazgatóhelyettese és Vidra Szabó Ferenc könyvtári szakértő voltak.

Októberben a határontúli képzési programhoz tavaly csatlakozott új helyszín, az érsekújvári városi könyvtár ez alkalommal az **Irodalmi tájékoztatás, online irodalmi adatbázisok** elnevezésű programnak adott otthont. Közismert, hogy a szépirodalmi, irodalomtudományi, irodalomtörténeti tájékoztatás a könyvtári munka egyik legkeresettebb területe a használók oldaláról. A képzés célja az volt, hogy a résztvevők a hagyományos tájékoztatási eszközök mellett megismerjék a könyvtárakban elérhető legújabb online szépirodalmi, irodalomtudományi és irodalomtörténeti információforrásokat, felhasználói szinten kezelni tudják a különböző adatbázisokat; a képzés elvégzése után pedig képesek legyenek az elektronikus adatbázis számára megfogalmazni a használók információs igényeit, megtervezni a keresést, és biztonságosan használni a technikai eszközöket. A tanfolyamon 21 fő vett részt, az előadó Téchy Tünde, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár ny. osztályvezetője volt.

A képzésről beszámoló (<http://ujsoz.com/napilap/regio/2016/04/14/szakmai-kepzes-konyvtarosoknak>) jelent meg az online Új Szó hasábjain.

Októberben szerveztük meg a **Helyismereti-helytörténeti információk közzététele könyvtári honlapokon** elnevezésű képzést is, a helyszínt a somorjai Fórum Kisebbségkutató Intézet biztosította. A program, amelyen 20 fő vett részt, a tájan értelmezett helytörténetírás metodikájával és a könyvtári helyismereti tevékenységgel foglalkozott. A résztvevők megismerték a leggyakrabban alkalmazott módszereket és segédeszközöket, találkoztak a helyismereti-helytörténeti kiadványok fajtáival. Különös hangsúlyt kapott a programban a könyvtári szolgáltatások között kiemelt helyet foglaló helytörténeti-helyismereti bibliográfiák és faktográfiai adattárak nyomtatott és elektronikus közzététele. A képzést Kégli Ferenc, az Országos Széchényi Könyvtár ny. osztályvezetője tartotta.

A Fórum Kisebbségkutató Intézet honlapján fényképes tudósítás, az online Paraméter hasábjain fényképes beszámoló jelent meg a képzésről. (<http://kniznicasamorin.sk/hu/events/event/helyismereti-helytorteneti-informaciok-kozvetetele-konyvtari-honlapokon/>; <http://parameter.sk/tovabbkepeztek-konyvtarosokat>)

A Pélfonostori Városi Könyvtárban az őszi szemeszterben a **Hatékony kommunikáció könyvtári környezetben** elnevezésű képzést tartottuk meg, az előadók Törökné Jordán Katalin könyvtári szakértő és Kőszegi Ágnes Gordon-tréner voltak. A program célja a résztvevők kommunikációs készségeinek fejlesztése volt, a felhasználókkal való jó kapcsolat kialakítása érdekében. A képzés során a 9 résztvevő elsajátította a tiszta kommunikáció elméletét és gyakorlatát, megismerte a beszélgetési stílusok eszközeit és motívumait, a beszélgetési magatartást befolyásoló tényezőket. Megtanulták érthetőbben, világosabban megfogalmazni saját problémahelyzeteiket, jártasságot szereztek az interperszonális kapcsolatokhoz szükséges kommunikációban. A résztvevők a gyakorlatok segítségével felismerték az önismeret, önértékelés, önbizalom összefüggését; segítséget kaptak az előítéletek leküzdésére. A képzés bemutatta a hiedelmek, félreértések, híresztelések természetrajzát és a szerepeinkből adódó kommunikációs különbségeket.

Az utolsó két őszi képzésünk, amely a **fejlesztő biblioterápia könyvtári alkalmazásának lehetőségeit** mutatta be, a lendvai Városi Könyvtárban és a beregszászi Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézetben valósult meg. A képzés az olvasási kultúra megerősítése és fejlesztése érdekében a külföldi gyakorlatban régóta elfogadott eljárást illesztette be a könyvtárosi, pedagógusi, óvodapedagógusi munkába annak révén, hogy a szakembereket röviden megismertette a biblioterápia elméletével és történetével, felkészítette őket a biblioterápiás csoportok vezetésére, szélesebb körű mentálhigiénés kompetencia megszerzésére önismereti, csoportvezetési, kommunikációs és empátia-gyakorlatok beiktatása révén. Az eljárás mind a művelődési hátrányokkal rendelkező gyerekek és fiatalok felzárkóztatásához, mind a kiemelkedően tehetséges gyerekek továbbfejlesztéséhez adhat segítséget a szakembereknek és a szülőknek egyaránt. Lendván a képzést, amelyen 13 fő vett részt, dr. Bartos Éva, a Könyvtári Intézet nyugalmazott igazgatója tartotta.

Beregszászon a megvalósításban a Könyvtári Intézet együttműködési szerződéssel megerősített magyarországi partnerének, a nyíregyházi Móricz Zsigmond Megyei Könyvtárnak a munkatársai működtek közre. Dr. Vraukóné Lukács Ilona tudományos kutató és Dr. Vaczóné Antal Erika biblioterapeuta tartották meg a képzést a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézetbe a kárpátaljai könyvtárakból érkezett 32 magyar könyvtáros számára.

A tavaszi félév februárban a zentai Vajdasági Magyar Művelődési Intézetben a **Digitális gyűjtemények** elnevezésű képzéssel indult, amelyen 23 fő részvételével Moldován István, az Országos Széchényi Könyvtár Magyar Elektronikus Könyvtárának vezetője adott elő. A képzés célja a digitális gyűjteményépítési gyakorlat bemutatása és az e-gyűjtemények gyarapítási lehetőségeinek áttekintése volt. A képzésen sor került a digitális könyvtári szoftverek bemutatására; a feldolgozás és a szolgáltatás menetének ismertetésére. Szóba kerültek a digitális gyűjtemény leírásának szabályai, a metaadatok tartalma. Az előadó bemutatta a legnagyobb digitális tartalomszolgáltatókat, lehetőséget biztosítva a hazai és nemzetközi jó gyakorlatok vázlatos megismerésére.

Márciusban – ismét a nyíregyházi képzőpartner segítségével – **Szín – Tér/Tár – Könyvtár** címmel kétnapos képzést szerveztünk egy új kárpátaljai képzési helyszínen, a téglási járási könyvtárban. A program célja az volt, hogy a könyvtárosok elsajátítsák: hogyan lehet a többnyelvű és több vallási felekezethez tartozó, a kisebbség és többség fogalmát eltérően értelmező lakosság számára olyan színteret biztosítani a könyvtárban, ahol nem a különbségek, hanem az azonosságok a meghatározók. A képzés gyakorlati példákat hozott arra vonatkozóan, hogyan lehet a könyvtár a kultúra megerősítésének, megújításának és átadásának helyszíne, az identitás műhelye, az együttműködés, partnerség, integráció, a tudásátadás helye (olvasás, olvastatás, játék, bemutató, előadás, vetélkedő, verseny, kiállítás,

zenehallgatás, kézművesség, klubok működése stb.); a felhasználóképzés és az iskolán kívüli képzés színtere; a helyi érintettséggel bíró információkat tartalmazó adatbázisok építésének, helyi tudások rögzítésének és különböző generációk találkozásának helyszíne. A program bemutatta, hogyan lehet az igényeket felmérni; az igények és lehetőségek harmóniáját egymáshoz közelíteni; a szintereket fizikálisan és virtuálisan bővíteni; a feltételeket megteremteni és a működést fenntartani. A képzést a 42 résztvevő számára a nyíregyházi megyei könyvtárból delegált Dr. Vraukóné Lukács Ilona tudományos kutató és Gosztonyi Enikő osztályvezető tartotta.

Márciusban a Vajdaságban is zajlott képzés: a zentai Vajdasági Magyar Művelődési Intézetben **Felkészülés a használóképzésre** címmel dr. Bartos Éva, a Könyvtári Intézet ny. igazgatója vezetett tanfolyamot, amelyen 13 fő vett részt. Az életen át tartó tanulás szükségességének felismerése megváltoztatta a tanulásra vonatkozó elméleteket és gyakorlatot. A tanulás fogalmának átértékelése változást hozott a tanulás intézményeinek, helyszíneinek – és így a könyvtáraknak, formáinak és módszereinek tekintetében is. A program az életen át tartó tanulás kiterjedésének hatását mutatta be a könyvtárak tevékenységére. Áttekintést adott a tanulással kapcsolatos új európai stratégiákról, a könyvtárak tanulást támogató sokrétű tevékenységéről, a könyvtárosokra váró új feladatokról és szerepekről. Bemutatta a jó könyvtári gyakorlatokat és tapasztalatokat, felkészítette a könyvtárosokat a felnőttképzési feladatok szervezési és módszertani megoldására.

Áprilisban **Könyvtári partnerkapcsolatok** címmel a lendvai Városi Könyvtárban szerveztünk kiscsoportos (6 fő) képzést. A képzés célja a résztvevők szervezeti kultúrájának fejlesztése volt annak érdekében, hogy munkahelyükön eredményesebben, hatékonyabban végezhessék feladataikat. A képzésben résztvevők a megszerzett ismeretek révén, és képességeik, készségeik fejlesztésével alkalmassá válhatnak így arra, hogy munkahelyük belső értékeit jól tudják kommunikálni a külvilág felé, hogy együtt tudjanak működni a fenntartóval és más szervezetekkel, hogy az elsajátított módszerek alkalmazásával képesek legyenek fejleszteni a könyvtár szolgáltatásait, és mérni a használók elvárásait és elégedettségét. A tanfolyamot Péterfi Rita, a szentendrei Pest Megyei Könyvtár hálózatért felelős igazgatóhelyettese és Vidra Szabó Ferenc könyvtári szakértő tartotta meg.

A tavalyi pályázati megvalósítás idején már bevált **Felkészülés a különböző felhasználói célcsoportok olvasásfejlesztésére** elnevezésű képzés első részét az idei tavaszi félévben újabb helyszíneken tartottuk meg: Pélmonostoron (6 fő) és a felvidéki képzési helyszínek közé frissen bekapcsolódó párkányi Városi Könyvtárban (26 fő). A program célja az volt, hogy a résztvevők megismerjék azokat a módszereket, amelyek különböző csoportok olvasásfejlesztésére irányulnak, s alkalmassá váljanak egyének, ill. kisebb közösségek körében ezek alkalmazására. A képzés során külön hangsúlyt kapott a gyerekekkel, különös tekintettel a cigányokkal való foglalkozás sajátosságainak bemutatása. Sor került a nemzetközi téren már bevált olvasásfejlesztési programok, valamint a Magyarországon működő projektek megismerésére. Ezeket a tanfolyamokat Péterfi Rita olvasáskutató, a szentendrei Pest Megyei Könyvtár hálózatért felelős igazgatóhelyettese és Vidra Szabó Ferenc könyvtári szakértő tartotta meg.

A párkányi képzésről az online Új Szó hasábjain tudósítás is készült (<http://ujso.com/napilap/regio/2016/04/14/szakmai-kepzes-konyvtarosoknak>). A tanfolyam sikerét bizonyítja, hogy az ott tanult metodika – az ún. papírszínház – alkalmazását a tanfolyam résztvevői már maguk is kipróbálták: egyrészt az érsekújvári városi könyvtárban,

másrészt a muzslai Községi Könyvtárban, ahol három alkalommal mind óvodásokkal, mind elsős kisiskolásokkal e módszer segítségével dolgoztak fel néhány mesét (<http://esemenyek.muzla.sk/>: 2016. május 17. és június 1-2.).

A Nemzeti Kulturális Alap 2015/2016-os tanévre szóló támogatásának köszönhetően tehát nemcsak fennmaradt, hanem tovább is épült a Kárpát-medencei Magyar Könyvtárosok Továbbképzési Hálózata. A résztvevők által kitöltött minőségbiztosítási kérdőívek válaszai alapján elmondhatjuk, hogy a határon túli magyar könyvtárosoknak fontos erkölcsi és szakmai támaszt jelent az anyanyelvi szakmai továbbképzés lehetősége.

A megvalósítást szervező Könyvtári Intézet honlapjának Határok nélkül elnevezésű oldalán (<http://ki.oszk.hu/content/hatarok-nelkul>) a képzésekről folyamatosan hírt adtunk: <http://ki.oszk.hu/content/hat-ront-li-magyar-k-nyvt-rosok-tov-bbk-pz-snek-20152016-vi-szakasza>, feltöltöttük a képzéseken készült valamennyi fényképet: <https://goo.gl/photos/BUYBA1uv3ZzN5vpq6>.